
A UCP irányelv és implementálása a nemzeti jogrendszerekbe

TÁRCZY EDIT*

1. A UCP irányelv

a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv (továbbiakban: UCP irányelv)¹ megszületéséig, azaz 2005-ig – a vertikális megközelítés jegyében – az Unió mindig csak az adott problémára koncentrált. Így a szabályozás bonyolulttá vált és a jogforrások nem alkottak átlátható rendszert. A UCP irányelvvel kezdődött a horizontális szemlélet előtérbe helyezése. A horizontális megközelítés jegyében minden, a fogyasztóvédelmi irányelvekkel érintett kérdés (pl. egyes fogalmak meghatározása) szabályozása egy helyre kerül. A szóban forgó irányelv – a fentiekén túl is - számos újdonsággal bír a korábbi irányelvekhez képest.

1.1. Új vonások a szabályozásban. A következők jelentik - a UCP irányelv kapcsán – azokat a sajátosságokat, melyek egyúttal az Unió fogyasztóvédelmi politikájának újdonságai is: teljes (maximum) harmonizáció, az irányelv hatálya, az önszabályozás támogatása, és az irányelv szerkezete (ez utóbbiról a következő alfejezetben lesz szó).

a) A UCP irányelv legfontosabb jellemzője, hogy az általa szabályozott területeken megvalósítja a teljes jogharmonizációt, azaz a tagállamok az irányelvben rögzítetteket kötelesek voltak átvenni a változtatás, vagy az eltérés lehetősége nélkül,² és nem fogadhatnak el a rendelkezéseinél szigorúbb előírásokat, még akkor sem, ha ezzel a fogyasztók magasabb szintű védelme valósulna meg (Lásd 2.1. alfejezet d) pont). Ezt erősítette meg az Európai Unió Bírósága az ún. Total

* Doktorjelölt, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Kereskedelmi Jogi Tanszék.

¹ A rövidítés a gyakorlatok angol elnevezéséből (= unfair commercial practices) ered.

¹ A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 149/22 2005.6.11.)

² 2005/29/EK irányelv 4. fejezet 11. cikk (1) bek., 13. cikk

Belgium-ügyben, ami tulajdonképpen két egyesített ügyet jelent:

A Total Belgium a Total csoport leányvállalata (mely csoport főleg töltőállomásokon való üzemanyag értékesítésével foglalkozik). 2007 januárja óta a Total Belgium a Total Club kártyával rendelkező vásárlók részére háromheti ingyenes segítségnyújtási szolgáltatást kínált, ha gépjárműveiket legalább 25 liternyi – vagy robogójukat legalább 10 liternyi üzemanyaggal – tankolták fel. A VTB – ami egy segítségnyújtással foglalkozó vállalat – 2007 februárjában kérelmezte a bíróságtól, hogy tiltsa el a Total Belgiumot ettől a gyakorlattól, mivel az a belga szabályozás által tiltott kapcsolt ajánlatnak minősül.

A második ügy a finn Sanoma csoport azonos nevű belgumi leányvállalata és a Galatea BVBA – ami egy fehérneműüzletet üzemeltető társaság - közötti vitáról szólt. Előbbi ugyanis az egyik általa kiadott magazin 2007. márciusi számához – bizonyos fehérneműüzletekben árult termékek vásárlása esetére - kedvezményre jogosító kuponfüzetet mellékel. A Galatea a gyakorlattól való eltiltás céljából keresetet nyújtott be, arra hivatkozva, hogy a Sanoma megsértette a belga szabályozást.

Az ügyeket az antwerpeni kereskedelmi bíróság tárgyalta, ami mindkét eset kapcsán a következő kérdést intézte az Unió Bíróságához – a UCP irányelv értelmezéséhez kapcsolódóan:

„(...) az irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a belga szabályozás ami - egyes kivételektől eltekintve, az adott ügy különleges körülményeinek a figyelembe vétele nélkül - tilt az eladó által a fogyasztónak tett mindenfajta kapcsolt ajánlatot.”

A Bíróság a következőket állapította meg:

- a kapcsolt ajánlat olyan kereskedelmi tevékenység, ami illeszkedik a piaci szereplő kereskedelmi stratégiájába és közvetlenül az eladásösztönzést és a piaci szereplő eladásainak növelését célozza. Ezért kereskedelmi gyakorlatnak minősül – a UCP irányelv fogalma alapján³ - és így az irányelv hatálya alá tartozik.
- a maximum harmonizáció miatt tilos a tagállami korlátozóbb rendelkezések bevezetése/alkalmazása,
- a belga szabály tiltja a kapcsolt ajánlatot, noha ez a UCP irányelv mellékletében (a feketelistában) nem szerepel tiltott gyakorlatként. Így a nemzeti szabályozás megsérti a maximum harmonizációból eredő tilalmat.⁴

Bár a megállapítások helytállóak, érdemes megfigyelni, hogy összességében hogyan hatnak: a UCP irányelvet – melynek célja a fogyasztók védelme egy (feltételezhetően) erősebb pozícióban lévő féllel szemben – sérti, ha egy tagállam az ő rendelkezéseinél nagyobb védelmet nyújtó szabályt alkalmaz (úgy tűnik, az egység megteremtése fontosabb, mint a fogyasztók védelmének biztosítása).

³ 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 2. cikk d) pont

⁴ VTV-VAB NV kontra TOTAL BELGIUM NV ÉS GALATEA BVBA KONTRA SANOMA MAGAZINES BELGIUM NV

<http://www.lb.hu/> [2010.12.01.]

Joined Cases C-261/07 and C-299/07 21., 23-25. pont

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007J0261:EN:HTML> [2010.12.01.]

b) Hatály: A UCP irányelv rendelkezéseit „az üzleti vállalkozásoknak a termékhez kapcsolódó kereskedelmi ügylet lebonyolítását megelőzően és azt követően, valamint a lebonyolítás során, a fogyasztókkal szemben folytatott, az 5. cikkben meghatározott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatára kell alkalmazni.”⁵ Vagyis a rendelkezések a B2C viszonyokra alkalmazandóak. Az irányelv ugyanakkor számos területet kivett a hatálya alól.⁶

Bár az irányelv minél szélesebb körben és teljesen harmonizálni kívánja saját területét, de – meghatározott ideig – mégis engedi alkalmazni⁷ „azon nemzeti jogszabályait, amelyek megszorítóbbak és szigorúbbak ezen irányelvnél, és amelyek minimális harmonizációs kikötéseket tartalmazó irányelveket hajtanak végre.” Feltétel ugyanakkor, hogy ezek a jogszabályok legyenek jelentősek és álljanak arányban az elérendő céllal.⁸

Ez a megengedő rendelkezés valószínűleg a teljes harmonizációhoz fűződő azon kétség eredménye, hogy valamennyi kérdés maximum harmonizációja nem lehetséges.

E kétség másokban is megfogalmazódott. Erika Budaite⁹ és Cees van Dam¹⁰ öt okot említenek, melyek miatt – a UCP irányelv elfogadása ellenére – szerintük megmaradnak majd a különbségek a B2C viszonyokban alkalmazott kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó tagállami szabályok között:

- a fogalmak terén – bár egyeseket meghatároz – a UCP irányelv számos esetben hagyja, hogy a tagállamok értelmezzék majd azokat. Így pl. az „átlagfogyasztót”, vagy a „tisztességet” a tagállami hatóságok értelmezik, a kulturális, nyelvi és társadalmi különbségek érvényesülésétől kísérve. A szerzőpáros rámutat, hogy ami az egyik tagállamban tisztességtelen, az a másikban tisztességesnek minősülhet

⁵ 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 3. cikk (1) bek.

⁶ Így pl. nem érinti a szerződések jogát – és különösen a szerződések érvényességére, létrejöttére és joghatásaira vonatkozó szabályokat, továbbá a termékek egészségi és biztonsági vonatkozásaira alkalmazandó közösségi vagy nemzeti szabályokat sem.

2005/29/EK irányelv 1. fejezet 3. cikk (2), (3), (7), (8), (10) bek.

⁷ Nem ez az egyetlen megengedő rendelkezés:

- 1.) „A 2002/65/EK irányelvben meghatározott „pénzügyi szolgáltatások” - ra és az ingatlanokra vonatkozóan a tagállamok megállapíthatnak olyan követelményeket, amelyek megszorítóbbak vagy szigorúbbak ezen irányelvnél az általa közelített területen.”
- 2.) Továbbá: „a tagállamok – amennyiben a közösségi jog minimumkikötései ezt megengedik – a közösségi joggal összhangban szigorúbb rendelkezéseket tarthatnak fenn vagy vezethetnek be a fogyasztók egyéni szerződéses jogainak magasabb szintű védelme érdekében.”
- 3.) A tagállamok számára lehetővé tette az irányelv, hogy saját területükön „ízlés és illem okán – a közösségi joggal összhangban – továbbra is betilthassanak egyes kereskedelmi gyakorlatokat, akkor is, ha azok nem korlátozzák a fogyasztó választási szabadságát”

2005/29/EK irányelv 1. fejezet 3. cikk (9) bek., (7), (15) preambulum-bekezdés

⁸ Sajnos azonban az irányelv alkotói nem határoztak meg kritériumokat e két szempontra nézve, ugyanakkor meghagyták a lehetőséget, hogy – a 2011 júniusában esedékes átfogó jelentés általi felülvizsgálat során – a meghatározott időtartamot (2007. június 12.-e után hat évig) meghosszabbítsák.

2005/29/EK irányelv 1. fejezet 3. cikk (5) bek.

⁹ Jelenleg a DLA Piper jogi iroda jogi asszisztense, korábban pedig a British Institute of International and Comparative Law (London) kutatója volt.

¹⁰ Az amszterdami egyetem professzora.

- a fent említett – megszorítóbb és szigorúbb nemzeti szabályokra vonatkozó - megengedő rendelkezés szerintük valóban annak a kétségnek az eredménye, hogy a teljes harmonizáció mégsem valósulhat meg, és egyúttal egy lehetőség a minimális harmonizációhoz való - részben, vagy egészben – való visszatérésre
- a végrehajtás kérdése: az irányelv a végrehajtást a tagállamokra bízta – ezért nem vonatkoznak a rendelkezései a bíróságok joghatóságára - csupán bizonyos elveknek (hatékonyság, arányosság, visszatartó erő) való megfelelést ír elő. Ez komoly fenyegetést jelent az egységre nézve
- a már (lábjegyzetben) ismertetett megengedő rendelkezések esetében úgy vélik, hogy azok nemcsak a teljes harmonizáció megvalósítása iránti kétséget fejezik ki, hanem – pl. a pénzügyi szolgáltatások és az ingatlanok terén – megfosztják az Unió szerveit attól a lehetőségtől, hogy ezeken a nagyobb kockázattal és komplex problémákkal járó területeken védhesse a fogyasztók gazdasági érdekeit
- végül az implementáció - mivel létező és működő jogrendszerekbe kell beilleszteni egy új szemléletű irányelvet – után a problémát az jelenti majd, hogy az irányelvet minden állam a saját nemzeti rendszere kontextusában fogja értelmezni és alkalmazni.¹¹

c) Az önszabályozás támogatása. A UCP irányelv tartalmaz rendelkezéseket az önszabályozás kérdésére nézve is, tehát a magatartási kódexekre nézve is.

Miután definiálja a magatartási kódexet és a kódex felelősét,¹² a UCP irányelv a kódexet a megtévesztő tevékenység egy formájának elemévé teszi.¹³ Végül külön cikkben rendelkezik arról, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat a magatartási kódexek felelősei is ellenőrizhetik, illetve a végrehajtásért felelős szervek (bíróságok, közigazgatási hatóságok) – a panaszok intézéséhez – megkövetelhetnek – ha ezt számukra a tagállamok lehetővé teszik - előzetesen lefolytatott eljárásokat, pl. a kódexek felelőseihez való fordulást.

Érdekesség, hogy míg a UCP irányelv kötelezi a tagállamokat arra, hogy tájékoztassák a fogyasztókat az átültető nemzeti szabályokról, addig csupán lehetőségként vetik fel, hogy a tagállamok arra ösztönözzék a kereskedőket és a magatartási kódex felelőseit, hogy tájékoztassák a fogyasztókat magatartási kódexeikről.¹⁴

Véleményem szerint a tájékoztatásra vonatkozó kötelezés hiánya miatt sérül a fogyasztók tájékoztatáshoz való joga, hiszen így nem rendelkeznek elegendő információval ahhoz, hogy kiválasszák azt a fórumot, mely előtt érvényesíteni kívánják érdekeiket, vagy jogorvoslati lehetőségükkel kívánnak élni.

¹¹ Cees van Dam - Erika Budaite: The Statutory Frameworks and General Rules on Unfair Commercial Practices in the 25 EU Member States on the Eve of Harmonization 109-113. o.
<http://www.ceesvandam.info/default.asp?fileid=442> [2011.05.15.]

¹² 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 2. cikk f), g)

¹³ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (2) bek. b)

¹⁴ 2005/29/EK irányelv 4. fejezet 17. cikk

1.2. Az irányelv szerkezete. A UCP irányelv hármasszintű tilalmi rendszert vezetett be.

Az első lépés mindig az adott magatartás vizsgálata abból a szempontból, hogy a feketelistás gyakorlatok közé tartozik-e.

Ha nem sorolható be, akkor következik annak a vizsgálata, hogy megtévesztő, vagy agresszív gyakorlat-e.

Ha nem minősíthető egyiknek sem, akkor a legvégső lépés a generálklauzula alkalmazásának lehetősége, ami egy általános tilalom, így itt a bíróság kötelessége mérlegelni a releváns körülményeket.

a) A feketelistás gyakorlatok olyan tényállások, amelyek a jogalkalmazó hatóság illetve a bíróság mérlegelése nélkül, minden körülmények között tisztességtelennek minősülnek. Ezeket változtatás nélkül kellett átültetni a nemzeti jogba, felmerülésük esetén a hatóságok nem mérlegelhetik a jogsértés megtörténtét, hanem minden egyéb körülményre tekintet nélkül kötelesek eljárást indítani. A lista két részre oszlik: megtévesztő kereskedelmi gyakorlatokat (23 tényállás) és agresszív gyakorlatokat (8 tényállás) tartalmazó részekre.

A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) gyakorlatában tapasztaltak alapján Miskolczi Bodnár Péter felhívta a figyelmet a feketelistás, összetett (többelemű) konjunktív tényállásokra,¹⁵ mivel ezek esetében előfordulhat, hogy egyes elemek megvalósulnak, míg mások nem, noha megállapításukhoz szükséges, hogy valamennyi elem bekövetkezzen. A kérdés az, lezárható-e az eljárás? Lezárható, mert a teljes tényállás nem valósult meg, de folytatható is, mert - a hármasszintű tilalmi rendszer miatt - még mindig lehet az adott magatartás agresszív, vagy megtévesztő.

Álláspontom szerint ilyen esetekben az eljárást folytatni kell. A UCP irányelv ugyanis a fogyasztók érdekeit szolgálja, tehát azt is, hogy egy kereskedelmi gyakorlatot a jogalkalmazó minden kétséget kizáróan minősítsen tisztességesnek, vagy tisztességtelennek. Így, ha kétség merülne fel – ez esetben az, hogy egy másik tilalmi szinten a gyakorlat mégis tisztességtelennek minősíthető-e – azt tisztázni kell a lehetséges további vizsgálatok elvégzésével.

Miskolczi Bodnár Péter felhívta a figyelmet egy súlyosabb problémára is. Bizonyos tényállásoknál megjelenik a tényállás tanúsítójának tudata, célja, vagy szándéka, azaz egy szubjektív elem. Nyilvánvalóan ez az elem nem jelenik meg fizikai formában, létét/nem létét nem lehet bizonyítani. Ezért valószínűnek látszik, hogy a jogalkalmazó nem tudja majd megállapítani az adott - és tilalmazott - tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat megvalósítását, mivel hiányzik egy fontos elem. Ebből pedig az a következtetés vonható le, hogy több feketelistás gyakorlat esetében a lehetséges elkövető felelősségre vonása elmaradhat. Ennek pedig - Miskolczi Bodnár Péter szerint - az lesz a következménye, hogy ezek a gyakorlatok majd elszaporodnak.¹⁶

¹⁵ Ilyen pl. a bait-and-switch reklám.

2008. évi XLVII. törvény Melléklet 6.

¹⁶ Dr. Miskolczi Bodnár Péter: Jogalkalmazási problémák komplett feketelistás tényállások kapcsán, *Fogyasztóvédelmi Szemle*, 3. évf. 3. sz. (2009.), 51-56. o.

Figyelembe véve a fenti gondolatmenetet, indokoltnak tartom, hogy a UCP irányelv módosítása során a szubjektív elemeket tartalmazó gyakorlatokat a jogalkotó módosítsa majd oly módon, hogy később - meghatározásuk révén – mellőzzék a szubjektív elemeket.¹⁷

b) A megtévesztő kereskedelmi gyakorlat tevőleges magatartás vagy mulasztás következménye is lehet. Előbbi: a kereskedelmi gyakorlat hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót - még akkor is, ha az információ az irányelvben felsorolt elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló - és feltéve bármelyik esetben, hogy ténylegesen vagy valószínűsíthetően arra készíti a fogyasztót, hogy olyan üzleti döntést hozzon, amelyet egyébként nem hozott volna meg.¹⁸

Az itt következő taxatív felsorolás¹⁹ kapcsán jegyzi meg Zavodnyik József²⁰ és Balogh Virág, hogy Ők nem osztják azt az álláspontot, hogy a felsorolás csak a valós tény megtévesztésre alkalmas módon közlő kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozhat és a valótlan információ tartalmához pedig nem kapcsolódik a lista. Szerintük a valótlan információnak is a taxatív felsorolás elemeire kell vonatkoznia. Maga a jogalkotó is leszögezte, hogy „(...) tevékeny megtévesztés azzal valósul meg, ha az (1) bekezdésben taxatív jelleggel felsorolt tájékoztatási elemek a kereskedelmi gyakorlat keretében ugyan feltüntetésre kerülnek, ám valótlan vagy megtévesztésre alkalmas módon.”²¹

Én azonban az általuk kifogásolt álláspontot tekintem helyesnek, mivel a UCP irányelvben található szakasz megfogalmazása is inkább ezt támasztja alá:

„Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat, amennyiben hamis információt tartalmaz, és ezáltal valótlan, vagy bármilyen módon – ideértve a megjelenítés valamennyi körülményét – félrevezeti vagy félrevezetheti az átlagfogyasztót, még akkor is, ha az információ az alábbi elemek közül egy vagy több tekintetében tényszerűen helytálló, és (...):”²²

¹⁷ Egyrészt azért, mert a szubjektív elemek – mivel miattuk nem állapítható meg jogsértés – a kereskedők (ráadásul lehet, hogy a jogellenesen eljáró kereskedők) érdekeit szolgálják (a fogyasztók helyett), másrészt nem illenek bele egy olyan listába, mely szigorú felelősségi jellel bír, hiszen a félnek nincs lehetősége ellenkező bizonyításra.

¹⁸ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (1) bek.

¹⁹ E felsorolás az Fttv.-ben nem azonos az irányelvben találhatóval, így pl. a lista – összhangban a vásárlásra való felhívás Fttv.-beli fogalmával – tartalmazza az áru díját is, vagy pl. az adókedvezményt is, noha ezek a UCP irányelvben nem szerepelnek. Mivel az Fttv. több elemet tartalmaz, így ez szigorúbb szabályozást jelent a UCP irányelvhez képest, sőtve ezzel a maximum harmonizációból fakadó tilalmat.

2008. évi XLVII. törvény 6.§ (1) bek. c), d) pont

2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (1) bek.

²⁰ A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsának tagja.

²¹ Dr. Balogh – Dr. Kaszainé dr. Mezey – Dr. Pázmándi – Dr. Zavodnyik: *Magyar fogyasztóvédelmi és reklámszabályozás*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2010, 143., 144. o.

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló T/5448. számú törvényjavaslat Részletes indokolás 77. o.

<http://www.parlament.hu/irom38/05448/05448.pdf> [2008.06.08.]

²² 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (1) bek.

Ez a „még akkor is” kifejezés nem szerepel a 2008. évi XLVII. törvényben (továbbiakban: Fttv.-ben), pedig ez teszi nyilvánvalóvá, hogy ezzel az irányelv alkotói hangsúlyozni kívánták a felsorolt elemek fontosságát, azáltal, hogy úgy rendelkeztek, hogy esetükben még helytálló információ is megalapozhat felelősségre vonást megtévesztő tevékenységért. Nem állapítható meg kapcsolat az említett elemek és a hamis információ között az irányelvben. Ráadásul, ha az Fttv. kapcsán úgy értelmezzük, hogy a valótlan információnak a taxatív felsorolás tényezőire kell vonatkoznia, akkor leszűkítjük az információk lehetséges körét (a listára) és ez sérti a UCP irányelvet.

Megtévesztőnek minősül a kereskedelmi gyakorlat akkor is, ha az tényszerű összefüggésében, sajátosságaira és körülményeire figyelemmel, az átlagfogyasztót ténylegesen vagy valószínűsíthetően olyan ügyleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg.

További konjunktív feltétel, hogy a gyakorlat tartalmazza az alábbiakat:

- a termék marketingjét, ideértve az összehasonlító reklámot
- kötelezettségvállalások be nem tartását - mely kötelezettségek a kereskedő által a magára nézve kötelezőnek elismert magatartási kódexben szerepelnek – ha:
- a kötelezettségvállalás egyértelmű, ellenőrizhető kötelezettség (és nemcsak szándék) és
- a kereskedő – a kereskedelmi gyakorlat során – jelzi, hogy rá nézve a kódex kötelező.²³

Mulasztás eredményeképpen megtévesztőnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely a ténybeli körülmények alapján – figyelembe véve annak valamennyi jellemzőjét és feltételét, valamint kommunikációs eszközeinek korlátait is –, az átlagfogyasztó tájékozott ügyleti döntéséhez szükséges jelentős információkat²⁴ hagy ki, és ez által – a körülményektől függően – ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.

Megtévesztő mulasztásnak minősül az is, ha a kereskedő jelentős információt hallgat el, vagy azt homályos, érthetetlen, félreérthető, vagy időszerűtlen módon bocsátja rendelkezésre, figyelembe véve az említett bekezdésben leírt szempontokat, illetve ha nem nevezi meg az adott kereskedelmi gyakorlat kereskedelmi célját, amennyiben az a körülményekből nem derül ki.

További konjunktív feltétel, hogy ez bármelyik esetben ténylegesen vagy valószínűsíthetően ahhoz vezet, hogy az átlagfogyasztó olyan ügyleti döntést hoz, amelyet egyébként nem hozott volna.²⁵

A megtévesztések kapcsán kritikus elemnek értékeli Pázmándi Kinga²⁶ hogy a B2C és B2B viszonyok szétválasztásával szétválik a megtévesztés mércéje is. Az átlagfogyasztó megtévesztésének és a vállalkozás megtévesztésének mércéi el kell

²³ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 6. cikk (2) bek.

²⁴ Ezeket felsorolja az irányelv a mulasztásokról szóló szakaszok után.

2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 7. cikk (1), (4), (5) bek.

²⁵ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 1. szakasz 7. cikk (2) bek.

²⁶ A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Üzleti Jogi Tanszékének oktatója.

térjenek egymástól, de ezekre nézve (akárcsak az átlagfogyasztóra nézve) a UCP irányelv nem ad iránymutatást.²⁷

Agresszívnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely ténybeli összefüggésében – figyelembe véve valamennyi jellemzőjét és körülményét – zaklatás, kényszerítés – ideértve a fizikai erőszak alkalmazását is –, illetve nem megengedett befolyásolás útján ténylegesen vagy valószínűsíthetően jelentősen korlátozza az átlagfogyasztónak a termékkel kapcsolatos választási szabadságát vagy magatartását, s ez által ténylegesen vagy valószínűsíthetően az átlagfogyasztót olyan ügyleti döntés meghozatalára készteti, amelyet egyébként nem hozott volna.²⁸

c) A generálklauzula két konjuktív feltétel esetén minősíti az adott kereskedelmi gyakorlatot tisztességtelennek:

- ellentétes a szakmai gondosság követelményeivel, és
- a termékkel kapcsolatban jelentősen torzítja vagy torzíthatja azon átlagfogyasztó gazdasági magatartását, akihez eljut vagy aki a címzettje, illetve – amennyiben a kereskedelmi gyakorlat egy bizonyos fogyasztói csoportra irányul – a csoport átlagtagjának a gazdasági magatartását.

Továbbá az irányelv előírja, hogy kiszolgáltató fogyasztók egyértelműen azonosítható csoportja gazdasági magatartásának jelentős torzításánál a gyakorlatot a csoport átlagtagja szempontjából kell értékelni. Ráadásul ennek megállapításához elegendő csupán a torzítás valószínűsége.²⁹

d) Szót kell még ejteni a fogalmakról is. A UCP irányelv tartalmazza a fogyasztó és a kereskedő fogalmát - az említettek tevékenységük célja szempontjából határozza meg, és egymás tükörképei - továbbá meghatározza a terméket, a kereskedelmi gyakorlatot, a fogyasztók gazdasági magatartásának jelentős torzítását, a magatartási kódexet, a szakmai gondosságot, a felhívást vásárlásra, a nem megengedett befolyásolást, az ügyleti döntést és a szabályozott szakmát is.³⁰

Néhány fogalmi elem kapcsán (pl. „a szakmai gondosság követelményei”, „jelentősen torzítja az átlagfogyasztó gazdasági magatartását”) – annak ellenére, hogy ezeket meghatározza a UCP irányelv - felmerült, hogy a gyakorlatban az értelmezésük tagállamonként eltérő lesz, mivel az irányelv nem határozta meg szigorúan az értelmezésükhöz szükséges feltételeket. Ez az álláspontja Amandine Garde-nek³¹ és Michael Haravon-nak³² is, akik szerint ez a probléma orvosolható, ha a nemzeti bíróságok az Európai Unió Bíróságához fordulnak – az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban:

²⁷ Pázmándi Kinga: A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma, *Gazdaság és jog*, 16. évf. 9. sz. (2008), 5. o.

²⁸ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 2. szakasz 8. cikk

²⁹ Az irányelv „kiszolgáltató” alatt azokat érti, akik az adott kereskedelmi gyakorlattal vagy az annak alapjául szolgáló termékkel szemben szellemi vagy fizikai fogyatékoságuk, koruk vagy hiszékenyséjük miatt különösen kiszolgáltatók.
2005/29/EK irányelv 2. fejezet 5. cikk (2), (3) bek.

³⁰ 2005/29/EK irányelv 1. fejezet 2. cikk c)-l)

³¹ Az Exeter-i egyetem előadója.

³² A Kaliforniai Állami Ügyvédi Kamara tagja.

egységes szerkezetbe foglalt változat) 267. cikke, az EKSz. 234. cikke alapján – előzetes döntés iránti kérelemmel, az értelmezésre nézve.

A probléma megoldásának záloga, hogy a Bíróság döntése nemcsak a kérelmező bíróságra, hanem valamennyi tagállami bíróságra nézve kötelező jellegű.³³

Martin Ebers³⁴ is hasonló problémáról ír. Véleménye szerint is a jogalkalmazásban leginkább a tisztázatlan jogi fogalmak és a generálklauzula jelentenek majd problémát, hiszen – eltérő rendelkezések hiányában – ezeket az adott tagállam bírósága értelmezi – erre utalt a Budaite és van Dam szerzőpáros is – ami eltérésekhez vezet majd a tagállamok gyakorlatai között. Ő is felveti az Európai Unió Bíróságának értelmező szerepét, de ő már bizonyosságként fogalmazza meg a Garde-Haravon szerzőpáros ezzel kapcsolatos (lábjegyzetben rögzített) kétségét, és nem hiszi, hogy a Bíróság felülvizsgálná a tagállami értelmezéseket – hiszen az általánosan megfogalmazott szerződési feltételek esetén sem tette.³⁵

Az agresszív gyakorlatok kapcsán is találkozunk fogalmi problémával, mert bár a UCP irányelv meghatározza – a felsorolt módok közül – a nem megengedett befolyásolást, de zaklatás, kényszerítés, fizikai erőszak alkalmazása kapcsán nem tartalmaz definíciókat, azok meghatározását a tagállamokra bízza. Így viszont a tagállami büntető jogszabályok meghatározásaira kell a jogalkalmazóknak támaszkodniuk, ami eltérő gyakorlathoz vezet, mivel a felsorolt fogalmak meghatározása nem egységes az Unión belül.

A UCP irányelv ezt a hiányosságot azzal kívánja ellensúlyozni, hogy felsorolja mit kell figyelembe venni³⁶ annak megítélése során, hogy az adott gyakorlat alkalmaz-e zaklatást, kényszerítést, fizikai erőszakot, vagy nem megengedett befolyásolást. Ez azonban nem pótolja a hiányt és nem előzi meg az eltérő gyakorlatok kialakulását sem.

2. Implementálás

A UCP irányelv rendelkezéseit tagállamok kötelesek voltak implementálni 2007. június 12.-ig, és alkalmazni azokat 2007. december 12.-e után.³⁷ A nemzeti jogba való átültetés folyamatát leginkább a 'késedelmes' jelzővel lehet illetni, mivel több tagállam nem tartotta be a 2007. június 12.-i határidőt. Így a kijelölt dátum után fogadta el a vonatkozó módosításokat/az új jogszabályt pl. Hollandia, az Egyesült

³³ Természetesen az említett szakemberek sem hiszik, hogy ez teljesen megszüntetné a gyakorlatbeli eltéréseket, hiszen – ahogy ők is utalnak rá – nem valószínű, hogy minden, a UCP irányelv értelmezésével kapcsolatos kérdés a Bíróság elé kerülhet majd.

Amandine Garde – Michael Haravon: *Unfair Commercial Practices: Towards a Comprehensive European Consumer Policy?* 5. o.

<http://www.milbank.com/NR/rdonlyres/D9F9F9BF-634A-44A7-BC59->

[AF01623B01D3/0/0907_unfair_commercial_practices_haravon.pdf](http://www.milbank.com/NR/rdonlyres/D9F9F9BF-634A-44A7-BC59-AF01623B01D3/0/0907_unfair_commercial_practices_haravon.pdf) [2010.10.20.]

³⁴ A berlini Humboldt Egyetem oktatója.

³⁵ Dr. Martin Ebers: A minimális harmonizációtól a teljes harmonizáció felé, *Fogyasztóvédelmi szemle*, 3. évf. 1. sz. (2009), 39-46. o.

³⁶ 2005/29/EK irányelv 2. fejezet 2. szakasz 9. cikk

³⁷ 2005/29/EK irányelv 4. fejezet 19. cikk

Királyság, Svédország, Finnország, Luxemburg, Litvánia, Németország, Spanyolország és Magyarország, Franciaország, Málta, Portugália és Románia is.

2.1. Tervek, a teljes harmonizáció akadályai. 2006-ban néhány állam már rendelkezett tervvel az implementációra nézve.

A Cseh Köztársaság, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, a Szlovén és a Szlovák Köztársaság egy kódexbe³⁸ (Franciaország pl. a Fogyasztói Kódexbe, Hollandia a polgári törvénykönyvbe)³⁹ kívánta elhelyezni az irányelv rendelkezéseit, esetleg a fogyasztóvédelmi törvénybe.

Lettország,⁴⁰ Lengyelország és a Szlovén Köztársaság nem vetették el annak a lehetőségét sem, hogy önálló törvényt alkossanak. (Észtország kifejezetten ezt a lehetőséget akarta megvalósítani).⁴¹

Hozzájuk hasonlóan Cipruson is két alternatíva létezett az implementációra nézve. Az első: új törvény. A második: azon törvények módosítása, melyek – közvetve, vagy közvetlenül – a gyakorlatokkal foglalkoztak. Tulajdonképpen mindkettő megvalósult, igaz, a második csak részben, csak a reklámok vonatkozásában.⁴²

Magyarország 2006-ban a UCP irányelv rendelkezéseit még a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvénybe (továbbiakban: Tptv.), és a gazdasági reklámtevékenységről szóló (a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvénnyel (továbbiakban: Grtv.) hatályon kívül helyezett) 1997. évi LVIII. törvénybe kívánta beemelni.⁴³

Németország is a versenytörvényt kívánta módosítani, azzal az elképzeléssel, hogy – a B2C és a B2B viszonyok eredeti, együttes szabályozása miatt – az átvett rendelkezéseket a B2B viszonyokra is alkalmazni rendeli majd.⁴⁴ Az Egyesült

³⁸ Professor Dr Cees van Dam – Erika Budaite (koordinátorok): *Unfair Commercial Practices – General Report*, London, British Institute of International and Comparative Law, 2006, 77. o. http://www.biicl.org/files/882_general_report_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf [2010.10.20.]

³⁹ EU clamps down on unfair practices 3. o. <http://www.freshfields.com/publications/pdfs/2007/aug06/19643.pdf> [2011.05.15.]

⁴⁰ Sandra Grebe: Latvia, in: Professor Dr Cees van Dam – Erika Budaite (koordinátorok): *Unfair Commercial Practices – National Reports*, London, British Institute of International and Comparative Law, 2006, 112. o. http://www.biicl.org/files/883_national_reports_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf [2010.10.20.]

⁴¹ van Dam – Budaite (koordinátorok): *Unfair... – General report* 77., 78. o.

⁴² Agatha Katsis: Cyprus, in: Professor Dr Cees van Dam – Erika Budaite (koordinátorok): *Unfair Commercial Practices – National Reports*, London, British Institute of International and Comparative Law, 2006, 27. o. http://www.biicl.org/files/883_national_reports_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf [2010.10.20.]

⁴³ Zsuzsanna Kajdine Suhajda – Szabolcs Lendvai: Hungary, in Professor Dr Cees van Dam – Erika Budaite (koordinátorok): *Unfair Commercial Practices – National Reports*, London, British Institute of International and Comparative Law, 2006, 90. o. http://www.biicl.org/files/883_national_reports_unfair_commercial_practices_new_member_states%5Bwith_dir_table_and_new_logo%5D.pdf [2010.10.20.]

⁴⁴ EU clamps down on unfair practices i. m. 3. o.

Dr. Vigh József Ferenc: A fogyasztó védelme érdekében tett újabb lépés az EU jogalkotásában:

Királyság jogalkotója önálló jogforrásban gondolkozott, de nem törvényben, hanem szabályzatban.⁴⁵

Az implementálás kapcsán felmerülő főbb problémák a következők voltak:

a) a UCP irányelv előtt a tagállamok eltérően szabályozták a B2C és a B2B viszonyokat. Mivel a UCP irányelv csak az előbbire vonatkozik, ezért implementálása komoly kihívás elé állította egyrészt azokat az államokat, melyek e két típusú viszonyt együtt szabályozták (pl. Németország, Ausztria), másrészt azokat, melyek nem rendelkeztek speciális szabályokkal a tisztességtelen piaci gyakorlatokra nézve (pl. Egyesült Királyság).⁴⁶

b) a maximum harmonizáció alkalmazására nemcsak azért került sor, mert a tagállamok szabályozása eltért egymástól, hanem azért is, mert a szabályok rendszere átláthatatlan volt, annyi típusú és számú jogforrás szabályozta a piaci gyakorlatokat és a kapcsolódó egyéb területeket (pl. a megtévesztő, vagy – ahogy egyes államokban, pl. Olaszországban hívták – a félrevezető reklámokat). Így pl. a tisztességtelen versennyel – közvetlenül, vagy közvetve – foglalkozó szabályok nagy száma jelentette a fő problémát a Cseh Köztársaság, a Szlovén és a Szlovák Köztársaság esetében is.

c) problémát okozott az is, ha a jogrendszerben korábban nem szereplő /teljesen másképp definiált fogalmak, jogintézmények átvételét kellett megvalósítani. Így pl. a Szlovák Köztársaság jogrendszerében korábban nem léteztek az agresszív gyakorlatok. Görögország átvette ugyan a szakmai gondosság fogalmát a UCP irányelvből, de korábban a görög jogrendszer ezt a fogalmat nem ismerte, így a magatartási kódexektől várták a szakmai gondosság követelményeinek meghatározását, de még 2008-ban sem létezett ilyen kódex.⁴⁷ A tagállamok általában a fogyasztót sem az irányelvben rögzített módon határozták meg (pl. Magyarország sem, Lengyelországban pedig tágabb fogalmat alkalmaztak az implementáció előtt). Ennél valamivel komolyabb problémát jelentett a tisztességtelen gyakorlatok beépítése azon tagállamok számára, melyek korábban egyáltalán nem foglalkoztak velük, vagy a kapcsolódó területekkel (pl. Egyesült Királyság, Észtország), ahogy erre már szerepelt utalás az a) pontban.

d) a UCP irányelv nem engedi, hogy a tagállamok rendelkezésénél szigorúbb szabályokat alkalmazzanak.⁴⁸ Így pl. UCP irányelv szellemében csak az Unió jog által megkívánt információk szolgáltatása lehetséges (és kötelező). Azonban pl. a

irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról, *Külgazdaság Jogi melléklet*, 51. évf. 9-10. sz. (2007), 105. o.

⁴⁵ A „szabályzat” (regulation) kifejezést a brit jogalkotó használta, így ebben az értekezésben is e megjelöléssel szerepelnek majd a későbbiekben a kapcsolódó angol jogforrások. Az elnevezésük abból fakadhat, hogy miniszter bocsátotta ki őket.

EU clamps down on unfair practices i. m. 3. o.

⁴⁶ Gömöri Tamás: A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló Irányelv átültetése a tagállamokban és hazánkban 17. o.

<http://www.gvh.hu/domain2/files/modules/module25/949712D46A1107D4.pdf> [2009.10.25.]

⁴⁷ Lisa Alexandridou: The Harmonization of the Greek law with the Directive on Unfair Commercial Practices

<http://plos.deepdyve.com/lp/de-gruyter/the-harmonization-of-the-greek-law-with-the-directive-on-unfair-geKyQyBy0B> [2011.05.30.]

⁴⁸ Bár a hatály kérdésénél láttuk, hogy a UCP irányelv ezt nem követeli meg minden esetben.

Szlovén Köztársaság sokkal szigorúbb követelményeket támasztott az informálással kapcsolatban egyes javak (pl. elektronikus termékek), illetve egyes gazdasági szektorok vonatkozásában. Úgy tűnt tehát, hogy ezeket a jogszabályi követelményeket módosítani/hatályon kívül kell majd helyezni, noha kifejezetten a fogyasztók egészségének és biztonságának védelmére vezették be őket. Vagyis a Szlovén Köztársaságban nem magasabb, hanem alacsonyabb szintű védelmet valósít meg az implementálás, ami ellentétes a UCP irányelv céljával⁴⁹ és a fogyasztók érdekeivel.

e) a végrehajtás terén is felmerültek problémák. Pl. Lengyelország esetén úgy tűnt, hogy az eljáró szervek nem fogják tudni gyorsan, megfelelő időn belül elbírálni a fogyasztókkal kapcsolatos eseteket. A Szlovén Köztársaságban a szankciók koherens rendszerének biztosítása jelentett kihívást. Lettországból egyes fogalmak – mint az „átlagfogyasztó”, „szakmai gondosság”, a „fogyasztók gazdasági magatartásának jelentős torzítása” – alkalmazását tekintették jövőbeli akadállyal az eljáró szervek számára.⁵⁰

f) Ahogy arról már volt szó - a megengedő rendelkezések kapcsán - a tagállamok számára lehetővé tette az irányelv, hogy saját területükön ízlés és illem okán – a közösségi joggal összhangban – továbbra is betilthassanak egyes kereskedelmi gyakorlatokat (akkor is, ha azok nem korlátozzák a fogyasztó választási szabadságát). Prof. Mrs. Zita Čeponytė,⁵¹ Prof. Dr. Schulte-Nölke,⁵² valamint Dr. Christoph Busch⁵³ szerint problémát jelenthet, hogy a UCP irányelv nem határoz meg semmilyen követelményt az ízlésre és illemre nézve, így a gyakorlatban nehézséget okozhat annak meghatározása, hogy az adott gyakorlatra nézve a UCP irányelv rendelkezéseit alkalmazzák, vagy az ízlés és illem alapján ítélik meg őket.⁵⁴

2.2. Technikák. A tagállamok alapvetően vagy önálló jogszabályt alkottak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra nézve, vagy módosították a már meglévőket és azokba emelték be a UCP irányelv rendelkezéseit. Ehhez képest árnyaltabb felosztást alkotott Gömöri Tamás,⁵⁵ aki szerint az EU tagállamai négy féle módon oldották meg az implementálást:

- a) önálló jogszabály született
- b) a tisztességtelen verseny elleni jogszabályt módosította a jogalkotó
- c) a piaci gyakorlatokat szabályozó külön jogszabályok módosítása

⁴⁹ Természetesen itt most a fogyasztók érdekeinek magasabb szintű védelmére vonatkozó célra gondolok, hiszen az egység kialakítására vonatkozó cél megvalósul, pontosan a szigorúbb szabályok alkalmazásának tilalma révén.

⁵⁰ van Dam – Budaite (koordinátorok): Unfair... – General report 74., 75. o.

⁵¹ A litván Fogyasztói Intézet (Lithuanian Consumer Institute) munkatársa.

⁵² Az Osnabrück-i Egyetem professzora.

⁵³ Az Osnabrück-i Egyetem oktatója.

⁵⁴ Prof. Mrs. Zita Čeponytė - Prof. Dr. Schulte – Nölke - Dr. Christoph Busch: Transposition and Enforcement of the Directive on unfair commercial practices (2005/29/EC) and the Directive concerning misleading and comparative advertising (2006/114/EC) 10. o. <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=hu&file=23131#search=%20unfair%20commercial%20practices> [2011.01.15.]

⁵⁵ A GVH 2009-es „Versenyjog Magyarországon és az EU-ban” c. pályázat 3. helyezetteje.

d) a polgári, illetve a fogyasztóvédelmi jog szabályai közé történő implementáció.⁵⁶

A teljesség kedvéért e fenti felosztást ki kell egészíteni:

e) a fogyasztóvédelemre vonatkozó jogszabályt módosította a jogalkotó. E technika előnye, hogy a fogyasztókkal kapcsolatos rendelkezések egy jogszabályban szerepelnek, megkönnyítve a felmerülő problémákkal kapcsolatos rendelkezések keresését, viszont hátránya, hogy kissé átláthatatlanná teszi az adott jogszabályt a különböző típusú ügyekre vonatkozó szakaszok nagy száma.

f) új jogszabály alkotása és egyidejűleg a reklámtörvény módosítása

A két technika közül az önálló jogszabály alkotása – a módosításhoz viszonyítva – tűnik a legegyszerűbbnek. Kétségtelen előnye – különösen a teljes harmonizáció követelménye mellett – hogy a UCP irányelv rendelkezéseit csupán bele kell foglalni egy új jogszabályba.

Hátránya viszont, hogy – mivel az adott jogszabályban csak ez említett rendelkezések találhatóak – a lehetséges problémák akkor válnak majd láthatóvá, ha egyéb, már meglévő jogszabályokkal együtt kell elemezni majd az implementáló jogszabályt, és ez majd a gyakorlati esetek megítélésénél komoly kihívások elé állítják először a jogalkalmazót, majd – a szükséges módosítások miatt – a jogalkotót is.

Meglévő szabályok módosításánál (a tisztességtelen versenyre vonatkozó jogszabályok módosítása; a piaci gyakorlatokat szabályozó külön jogszabályok módosítása; a fogyasztóvédelemre vonatkozó jogszabály módosítása) a problémák azzal kezdődnek, hogy a meglévő jogszabály rendelkezéseit kell igazítani az implementálandóakhoz. Ez pl. a fogalmaknál okozhat gondot, ha azok korábban teljesen eltértek az irányelvbeliéktől, mivel lehet, hogy az adott tagállam nem akarja pusztán lecserélni, hanem finomítások révén módosítja azokat. Így a végeredmény vagy az, hogy a fogalom nem azonos a UCP irányelvvél (pl. Bulgáriában), vagy esetleg több definíció is alkalmazandó ugyanarra a fogalomra nézve (pl. Máltán).

A tisztességtelen versenyre vonatkozó jogszabályok módosításánál külön problémaként jelentkezik, hogy a módosításokat követően a tisztességtelen verseny elleni jogszabályok tartalmaznak szabályokat a versenyre és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra nézve is. Így tehát kevert jelleggel bírnak, mely nem megfelelő, hiszen megnehezítheti az adott problémákkal kapcsolatos releváns szabályok keresést.

2.3. Problémák egyes fogalmakkal kapcsolatban (az implementálást követően). A UCP irányelv implementálását követően az egyes tagállami fogalmak valóban akadályt jelentenek az egységes fogalom-alkalmazás kapcsán. A definíciók esetében fokozottan érvényesülnie kell(ene) a maximum harmonizációnak, hiszen eltérő – vagy egyenesen hiányzó – definíciók esetében a jogalkalmazó már az adott gyakorlat azonosításánál akadályokba ütközik.

Ezek közül a jogviszonyok két alanyára – vagyis a fogyasztóra, a kereskedőre –

⁵⁶ Gömöri: i. m. 12. o.

és tárgyára – a termékre – vonatkozó állami megfogalmazások alapján a következő csoportok alkothatóak jelenleg:

- a fogalmak eltérnek a UCP irányelvben találhatóakhoz képest, és azokhoz képest szűkebbek (pl. Bulgária,⁵⁷ Egyesült Királyság⁵⁸). A gyakorlatban mindez azzal jár, hogy pl. Bulgáriában egyes személyek nem tartoznak – fogyasztóként – a törvény hatálya alá, így érdekeiket nem védi a jogszabály (noha erre jogosultak). A szűkebb kereskedő fogalomnál pedig azzal a problémával kell számolni, hogy egyes kereskedőket – akik a kimaradó elemek alapján az adott jogszabály hatálya alá tartoznának – indokolatlanul nem terhelnek kötelezettségek.
- a fogalmak eltérnek a UCP irányelvben találhatóakhoz képest, és azokhoz képest tágabbak (pl. Cseh Köztársaság,⁵⁹ Szlovák Köztársaság⁶⁰).
- A Cseh Köztársaságban a fogyasztó fogalma tágabb kategória az irányelvbeli definícióhoz képest, mivel jogi személyek is lehetnek fogyasztók (akiket így véd a törvény, noha erre nem jogosultak).
- A kereskedő esetében a bolgár kereskedő fogalomnál rögzítettek itt is érvényesek, azzal a kiegészítéssel, hogy ezek a problémák ellentétes irányúak a szűkítésekhez képest, hiszen bővítés esetén pl. a Szlovák Köztársaságban kereskedőnek minősül az is, aki más tagállamban nem, és így indokolatlanul terhelik – a UCP irányelvből fakadó – kötelezettségek.
- a fogalmak nemcsak eltérnek a UCP irányelvben találhatóakhoz képest, de azokhoz képest tágabbak és több meghatározás létezik egyszerre (pl. Málta⁶¹).
- Máltán két fogyasztó-fogalom alkalmazandó – egy a gyakorlatok esetén, egy pedig azokon kívül – ami ellentétes a UCP irányelv egységes fogalmak alkalmazását kívánó céljával.
- a UCP irányelvben meghatározott fogalmak közül néhány nem szerepel (de egyéb – a gyakorlatokhoz köthető – definíciók igen (pl. Lengyelország⁶² – az Argentin rendszer fogalma),
- a jogalkotó beépítette a fogalmakat az ezeket tartalmazó rendelkezések közé (Lettország – a megfelelő/jó gyakorlat kódexét a jogalkotó közvetlenül az után definiálja, hogy javasolja a gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytatóknak a kódex megalkotását. A kódex fogalma – tartalmilag – a UCP irányelvbeli magatartási kódex fogalmával azonos).⁶³

⁵⁷ Consumer Protection Act Chapter Eleven Supplementary Provisions 13.§ 1., 2.

⁵⁸ The Consumer Protection from Unfair Trading Regulations 2008 Part 1 2. (1) bek.

⁵⁹ No. 634/1992 Coll. Act on Consumer Protection Part One Section 2 a), f) pont

⁶⁰ Act No. 250/2007 (Act 250 of 9 May 2007) 2.§ a), b) pont

⁶¹ Consumer Affairs Act Part I Preliminary 2.

ACT No. II of 2008 Part I 6. e) pont f) alpont

⁶² Act of 23 August 2007 on combating unfair commercial practices Chapter 1 Article 2 2), 10)

⁶³ Law on prohibition of unfair commercial practices Chapter I. Article 5. (1), (2) bek., Chapter II. Article 6., Article 7. (1), (2) bek.

Összefoglalás

A UCP irányelv kapcsán elsősorban a teljes harmonizációt szokták emlegetni, mint az Unió fogyasztóvédelmi politikájának újdonságát. Bár a minimum harmonizációval az egység kialakítása érdekében szakítani kellett, de a helyette alkalmazott maximum harmonizáció folyamatosan viták tárgyát képezi.

Az irányelv felülvizsgálatát követően a Bizottságnak mindenképpen ki kell majd bocsátania iránymutatásokat, melyekben a kétséges fogalmakat vagy pontosan kell meghatározni, vagy ha ez nem lehetséges, akkor a Bizottság tágabb kategóriákat alkothatna egy-egy definícióra nézve, esetlegesen több elemet felsorolva azokban.

Úgy vélem, hogy – a UCP irányelvre vonatkoztatva – a maximum harmonizációval kapcsolatban felmerülő problémák közül kettő különösen fontos. Az első a végrehajtás.

A végrehajtás kérdésénél iránymutatás kibocsátását szorgalmazom, melynek pontosabban kell majd meghatározni a szankciókat (pl. a jellegüket: Lengyelországban akár szabadságvesztés is kiszabható az agresszív gyakorlatok folytatása miatt, máshol – pl. Máltán – a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok főleg bírsággal sújtandóak), és ki kell majd térni az egyéni jogorvoslat kérdésére is.

A második probléma pedig a maximum harmonizáció miatt, az implementálás után – a Szlovén Köztársaság példájával illusztrált – bekövetkező jelenség: előfordul, hogy a UCP irányelv csökkenti egyes tagállamok fogyasztóvédelmének szintjét.

Álláspontom szerint erre a két problémára kell minél hamarabb megoldást találni. Természetesen ennek előfeltétele az implementálást követően kialakuló állapotok alapos felmérése, elemzése. A tapasztalatok összegzése és a problémák azonosítása azonban időigényes feladatnak bizonyul. Így, bár az Európai Parlament eredetileg 2011. június 12.-t jelölte meg, mint az átfogó végrehajtási jelentés benyújtásának dátumát, erre valószínűleg majd csak 2012 tavaszán kerül sor.⁶⁴

⁶⁴ 2005/29/EK irányelv 4. fejezet 18. cikk